

Insektenaantastingen op populier en wilg in 1985

L.G. Moraal

Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw 'De Dorschkamp' Wageningen

Houtborende insecten

Zoals ieder jaar, werd ook in 1985 weer melding gemaakt van schade door houtborende insecten bij populier en wilg.

In Spijk werd 1 km lange wegbeplanting van 20 jaar oude *Populus* 'Gelrica' gerooit omdat de bomen waren aangetast door de horzylvlinder (*Sesia apiformis* Cl.). Het insect werd verder gemeld in Den Haag, Beyem, Leiden en Midden-Limburg. Aantastingen door de wilgehoutrups (*Cossus cossus* L.) kwamen voor in Den Haag, Culemborg, Utrecht, Vlaardingen, Terschelling en langs polderwegen in de Haarlemmermeer. Een andere houtboorder, de grote populiereboktor (*Saperda carcharias* L.) trad schadelijk op in Utrecht en in Leiden.

Insektenaantastingen in de Flevopolders

De satijnvlinder (*Leucoma salicis* L.) werd evenals in 1984 in de Flevopolders slechts

sporadisch aangetroffen. Lichte vretterij van rupsen werd gemeld in enkele proefvelden van populier in het Horsterwold (PZ2, PZ8 en PZ7) en in het Knarbos (MZ26). De kleine wintervlinder (*Opherophtera brumata* L.) werd eveneens nauwelijks gesignaleerd.

Nieuwe aantastingen van de populiereglasvlinder (*Paranthrene tabaniformis* Rott.) werden geregistreerd in enkele klonentoetsen van populier in het Horsterwold (OZ29, OZ30 en NZ49, aanleg 1984).

In de percelen van het Horsterwold werd tevens een aanzienlijke schade van de wilgesnuitkever (*Cryptorrhynchus lapathi* L.) waargenomen.

In het Harderbos werd een lichte tot matige aanwezigheid van de schimmelluis (*Phloeomyzus passerinii* Sign.) vooral bij *Populus* 'Dorskamp' geconstateerd.

De wilgeschuimcicade (*Aphrophora salicina* Goeze) werd in de Rijksgrienden (Y66) als matig voorkomend gemeld bij *Salix triandra* en *S. viminalis*.

plaatsen in plantsoenen en in tuinen kaalvretterij bij wilgen gesignaleerd. Het betrof hier de in kolonies levende bastaardrupsen van de wilgebladwesp (*Nematus salicis* L.) (fig. 1). Dit insect kent gewoonlijk twee generaties per jaar en daardoor kunnen de wilgen het hele groeiseizoen kaal staan. Het was opvallend dat de vretterij alleen bij de kronkelwilg (*Salix matsudana* 'Tortuosa') werd gemeld. Het is overigens wel bekend dat dit insect de voorkeur heeft voor gladbladige wilgesoorten.

Een andere bladwespesoort welke zeer zelden wordt gemeld is de gele populierebladwesp (*Trichiocampus viminalis* L.). De larven van dit insect vraten in Aarle Rixtel 1,3 ha eenjarige *Populus* 'Barn' totaal kaal. De groei-omstandigheden van de opstand waren hier overigens niet optimaal. Een hoge grondwaterstand, een zware onkruidontwikkeling en daar bovenop de kaalvraat, waren de oorzaken van een zodanige sterfte dat de bomen moesten worden vervangen.

fig. 1. Larven van de wilgebladwesp

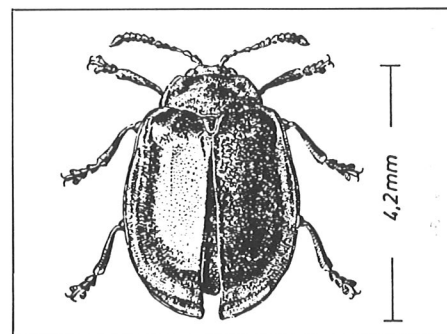
Wapendrager

De Wapendrager (*Phalera bucephala* L.) werd in plantsoenen in Goes bij diverse wilgesoorten als schadelijk gemeld. Kaalvretterij door deze rupsen komt niet zelden voor in parken en straatbeplantingen, waar behalve wilg ook linde, els, populier en eik aangetast kunnen worden.

Bladwespen

In Goes en Renkum werd op verschillende

fig. 2. De ronde wilgehaan (Bron: Schwenke, 1974)

Bladhaantjes

Ernstige vretterij door bladhaantjes (*Phyllo-decta* spp.) werd op meerdere plaatsen vermeld. In een vrij nieuwe woonwijk in Emmen stonden alle 7-12 jaar oude *Salix alba* 'Liempde' en 'Rockanje' en *Salix purpurea* 'Gracilis' dit jaar geheel kaal.

fig. 3. De blauwe wilgehaan (Bron: Schwenke, 1974)

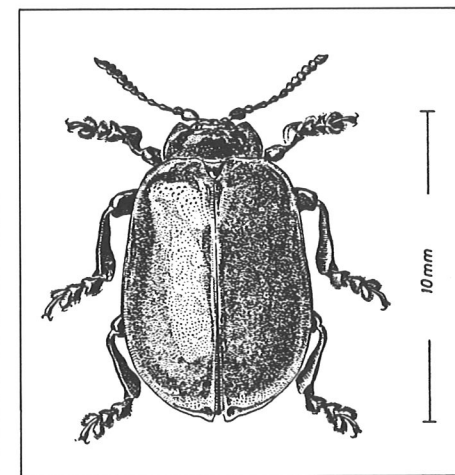
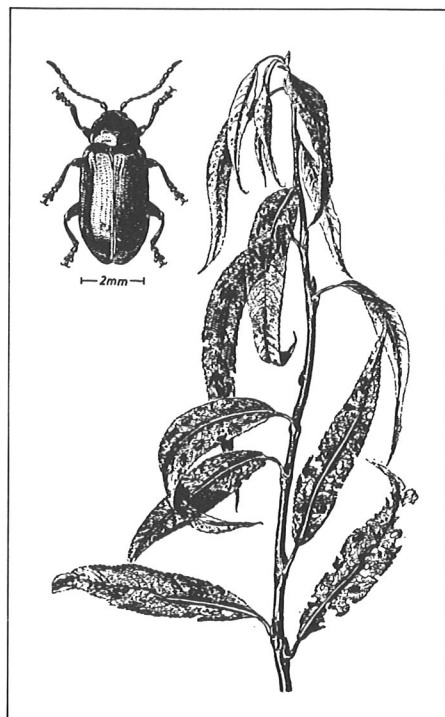

fig. 4. De rode populiërehaan (Bron: Schwenke, 1974)

In een aantal grienden bij Culemborg en Gorinchem werd een matige vreterij van de blauwe wilgehaan (*Phyllodecta vulgatissima* L.) waargenomen bij *Salix viminalis* L. In Gorinchem stierven veel toppen af omdat daar ook in 1984 een plaag optrad. Hierboven werd schade door bladhaantjes bij wilg beschreven. Heel vaak wordt van deze kevertjes niet de soortnaam gemeld omdat wilgehaantjes ook op populier en populiërehaantjes soms ook op wilg kunnen voorkomen. In dit verband is het mogelijk interessant om wat meer bijzonderheden te geven (Schwenke, 1974).

Literatuur

Doom, D. 1982. Aantastingen op boom- en struikbeplantingen veroorzaakt door insekten en mijten. In: Bosbescherming. Pudoc, Wageningen p. 147-317.
 Finet, Y. and J.C. Gregoire. 1981. A study of poplar resistance to *Phyllodecta vitellinae* L. (Col., Chrysomelidae). Zeitschrift für angewandte Entomologie 91: 355-367.
 Schwenke, W. 1974. Die Forstschädlinge Europas. Zweiter Band: Käfer. Parey, Hamburg. p. 211-236.

In Europa worden bij wilg 38 soorten en bij populier 34 soorten bladhaantjes beschreven. In Nederland zijn bij wilg en populier vooral 5 soorten van betekenis:

Ronde wilgehaan (*Plagiodera versicolor* Laich), fig. 2.

Keperlengte: 2,5-4,5 mm

Dekschilden: metaalblauw, groen of koperkleurig. De dekschilden zijn ovaal en hebben een lengtegroef aan de zijkant (loupe!).

Waardplanten: *Salix alba*, *S. fragilis*, *S. purpurea*, ook wel in grienden en bij *Populus* spp.

Blauwe wilgehaan (*Phyllodecta vulgatissima* L.), fig. 3.

Keperlengte: 4,0-5,0 mm

Dekschilden: metaalblauw, groen, koperkleurig, violet of zwart, de vorm is langwerpig.

Antennes: het tweede antennelid is even lang als het derde (loupe!).

Waardplanten: *Salix viminalis*, ook op vele andere *Salix* soorten. In kwekerijen ook op *Populus tremula*, *P. nigra* 'Italica' en *P. x euramericana*.

Bronzen wilgehaan (*Phyllodecta vitellinae* L.)

Keperlengte: 3,5-5,0 mm

Dekschilden: metaalblauw, koper- of bronskleurig.

Antennes: het tweede antennelid is korter dan het derde (loupe!).

Waardplanten: Alle *Salix* en *Populus*-soorten, vooral in grienden, kwekerijen en windsingels. In een experiment met jonge populier (Finet and Gregoire, 1981) werd aangetoond dat de bronzen wilgehaan een afnemende voorkeur heeft (in volgorde) voor *P. trichocarpa* x *deltoides*; *P. deltoides* x *nigra*; *P. trichocarpa*; *P. nigra*.

Rode populiërehaan (*Melasoma populi* L.), fig. 4.

Keperlengte: 8,0-12,0 mm

Dekschilden: rood-bruin met zwarte eindpunten.

Waardplanten: *Populus*. Niet aangetast worden hybriden van zwarte x balsempopulier (b.v. *P. x berlinensis*). Verder wordt *P. x euramericana* geprefereerd boven *P. nigra* 'Italica'. Ook *Salix* wordt aangetast maar de larven overleven hier niet.

Rode espehaan (*Melasoma tremulae* L.)

Keperlengte: 6,0-10,0 mm

Dekschilden: rood-bruin zonder zwarte eindpunten.

Waardplanten: *Populus tremula*, maar in kwekerijen ook andere *Populus*-soorten en *Salix*. De larven ontwikkelen zich op *Populus* evengoed als op *Salix*.

Levenswijze algemeen: de kevers overwinteren in bastspelen of in het strooisel. In het voorjaar worden de eitjes groepsgewijs aan de onderzijde van de bladeren afgezet. De kevers vreten gaatjes in het blad, terwijl de uitkomende larven het blad skeletteren. Na de verpopping verschijnen de jonge kevers. Er zijn meestal 2 generaties per jaar. Met name de blauwe wilgehaan behoort tot de ernstigste plagen van de wilgencultuur (grienden). Doordat de kever 2 generaties per jaar heeft, blijven de wilgen voortdurend kaal en kunnen ze zich niet herstellen. Hierdoor kan grote sterfte ontstaan. Bij populier is in de kwekerij bestrijding van bladhaantjes vaak noodzakelijk om zware groeiverliezen tegen te gaan.